

Grondwettelijk Hof

**PERSBERICHT
ARREST 22/2021**

Het Hof vernietigt twee bepalingen van het Vlaamse decreet betreffende het jeugddelinquentierecht en formuleert verscheidene grondwetsconforme interpretaties

Zeventien minderjarigen vorderen de vernietiging van het Vlaamse decreet betreffende het jeugddelinquentierecht. Het Hof oordeelt dat de verzoekers van minstens twaalf jaar bekwaam zijn om in rechte op te treden, nu zij beschikken over het vereiste onderscheidingsvermogen. Daarenboven heeft het decreet rechtstreeks betrekking op hen en erkent het hen als zelfstandige procespartijen.

Het Hof stelt vast dat de volgorde van criteria waarmee de jeugdrechter of de jeugdrechtbank rekening dient te houden bij het opleggen van een maatregel of sanctie, niet waarborgt dat het belang van het kind steeds de eerste overweging is. Het Hof vernietigt bijgevolg de verplichting om deze volgorde van criteria te volgen.

Voorts oordeelt het Hof dat de sanctie van de langdurige gesloten begeleiding voor minderjarigen tussen twaalf en zestien jaar onvoldoende voorspelbaar is. Het overlaten aan de jeugdrechtbank om te bepalen wanneer er sprake is van « uitzonderlijke omstandigheden » geeft aanleiding tot een risico van willekeur en is in strijd met het strafrechtelijk wettigheidsbeginsel.

Voor het overige verwerpt het Hof het beroep, onder voorbehoud van verscheidene grondwetsconforme interpretaties.

1. Context van de zaak

Zeventien minderjarigen, tussen zes en zeventien jaar, hebben een beroep tot vernietiging ingediend bij het Hof tegen het decreet van de Vlaamse Gemeenschap van 15 februari 2019 betreffende het jeugddelinquentierecht. Dit decreet bepaalt onder welke omstandigheden de jeugdrechter of jeugdrechtbank een maatregel of sanctie (een « reactie ») kan opleggen als antwoord op een feit gepleegd door een minderjarige van minstens twaalf jaar. De verzoekers vorderen de vernietiging van bepalingen die betrekking hebben op: (1) het optreden van de jeugdrechter of de jeugdrechtbank en de behandeling van de zaak, (2) de seponering onder voorwaarden, de bemiddeling, het positief traject en het herstelgericht groepsoverleg, (3) de vrijheidsberovende maatregelen en sancties.

2. Onderzoek door het Hof

2.1. Ontvankelijkheid: minderjarige verzoekers (B.2)

Het Hof stelt dat minderjarigen in beginsel onbekwaam zijn om zelf bij het Hof een beroep tot vernietiging in te stellen. Dit is evenwel niet het geval wanneer die **minderjarigen het vereiste onderscheidingsvermogen bezitten en optreden met betrekking tot handelingen die**

rechtstreeks op hun persoon betrekking hebben en waarvoor ze als zelfstandige procespartij worden erkend, wat hier het geval is voor de verzoekers van minstens twaalf jaar.

2.2. Het optreden van de jeugdrechter of de jeugdrechtbank en de behandeling van de zaak

2.2.1. Het verschijnen van de minderjarige verdachte of delictpleger en de bijstand van een advocaat (B.7-B.11)

De verzoekers voeren aan dat het decreet de rechten van verdediging van de minderjarige schendt, doordat de minderjarige die niet persoonlijk verschijnt voor de jeugdrechter of jeugdrechtbank, geen recht zou hebben op bijstand van een advocaat, en dat de minderjarige gedwongen zou kunnen worden gehoord.

Het Hof stelt vast dat noch uit de bewoordingen van de bestreden bepaling, noch uit de parlementaire voorbereiding blijkt dat de minderjarige verdachte of delictpleger die niet in eigen persoon voor de jeugdrechter of de jeugdrechtbank verschijnt, niet door een advocaat kan worden vertegenwoordigd. Integendeel, het decreet bevestigt dit recht. **De minderjarige kan er voor kiezen noch in eigen persoon, noch via videoconferentie te verschijnen, maar zich door zijn advocaat te laten vertegenwoordigen.** Dit verhindert niet dat een beslissing wordt genomen.

De verplichting voor de jeugdrechter of de jeugdrechtbank om de minderjarige te horen, doet evenmin afbreuk aan zijn recht om te zwijgen of niet te verschijnen. Het decreet stelt daarenboven als grondbeginsel dat geen enkele maatregel kan worden genomen met het oog op bekentenissen of het afdwingen van bepaalde verklaringen. Onder voorbehoud van deze interpretatie is het middel niet gegrond.

2.2.2. De criteria waarmee de jeugdrechter en de jeugdrechtbank rekening dienen te houden bij het opleggen van een maatregel of sanctie (B.12-B.16)

De verzoekers bekritisieren dat het decreet het belang van het kind ondergeschikt maakt aan andere factoren bij het opleggen van een maatregel of sanctie.

De bepaling die de criteria vaststelt waarmee de jeugdrechter of de jeugdrechtbank rekening dient te houden, is deels overgenomen uit de jeugdbeschermingswet. Het Hof heeft dit punt grondwettig bevonden bij zijn [arrest nr. 49/2008](#). Het bestreden decreet voorziet evenwel dat de jeugdrechter of de jeugdrechtbank bij het opleggen van een reactie rekening moet houden met de vermelde factoren «overeenkomstig de opgesomde volgorde», waarbij **de persoonlijkheid en maturiteit van de minderjarige verdachte of delictpleger evenals zijn leefomgeving en veiligheid ondergeschikt zijn** aan onder meer de ernst van de feiten. **Hierdoor waarborgt het decreet niet dat het belang van het kind steeds de eerste overweging is.** Het Hof vernietigt bijgevolg de woorden «overeenkomstig de opgesomde volgorde».

2.3. De seponering onder voorwaarden, de bemiddeling, het positief traject en het herstelgericht groepsoverleg (B.27-B.30)

De verzoekers voeren aan dat de verplichting voor de minderjarige verdachte om het delict niet te ontkennen om te kunnen genieten van de seponering, de bemiddeling, het positief traject of het herstelgericht groepsoverleg, het vermoeden van onschuld en het recht om te zwijgen schendt.

De jeugdbeschermingswet voorziet in de mogelijkheid van soortgelijke maatregelen, op voorwaarde dat de minderjarige verklaarde de feiten of zijn betrokkenheid daarbij niet te ontkennen. Bij zijn [arrest nr. 50/2008](#) heeft het Hof die voorwaarde vernietigd. Om die reden voorziet het bestreden decreet er niet in dat de minderjarige de feiten moet erkennen of moet verklaren de feiten niet te ontkennen. **Het volstaat dat de minderjarige het jeugddelict niet ontkent. De minderjarige kan zich dus op zijn zwijgrecht beroepen. De niet-ontkenning van het delict houdt niet in dat de minderjarige wordt vermoed zijn schuld te erkennen.** Onder voorbehoud van deze interpretatie is het middel niet gegrond.

2.4. De vrijheidsberovende maatregelen en sancties

2.4.1. De herziening van een vrijheidsberovende maatregel of sanctie (B.32-B.45)

De verzoekers viseren de mogelijkheid voor de jeugdrechter om in afwachting van een beslissing ten gronde, een « gesloten oriëntatie » of « gesloten begeleiding » op te leggen.

Tijdens de « gesloten oriëntatie » van maximaal één maand staat een multidisciplinaire screening en risicotaxatie centraal om te adviseren over de behoefte van een gesloten begeleiding en over het meest aangewezen traject. De « gesloten begeleiding » kan slechts worden bevolen na een gesloten oriëntatie. Dit is een geïndividualiseerd, residentieel, forensisch traject voor de minderjarige met het oog op zijn re-integratie in de samenleving. De gesloten begeleiding duurt maximaal drie maanden, verlengbaar bij een bijzonder gemotiveerde beslissing.

Het Hof stelt vast dat, omwille van een wetswijziging, niet langer in een bijzondere beroepsprocedure is voorzien voor beslissingen over het opleggen van een gesloten oriëntatie of een gesloten begeleiding, alsook de verlenging daarvan. Het komt de decreetgever toe om dit te organiseren. In afwachting daarvan moeten de analoge rechtswaarborgen opgenomen in de jeugdbeschermingswet worden toegepast ten aanzien van die beslissingen. Onder voorbehoud van die interpretatie wordt gewaarborgd dat de jeugdrechter of de jeugdkamer van het hof van beroep zich herhaaldelijk en binnen de maximumtermijnen dient uit te spreken over de noodzaak van die maatregelen, alsook de verlenging daarvan. Hierbij dient de jeugdrechter of de jeugdkamer rekening te houden met verslagen en adviezen van de instelling waar de minderjarige verblijft. Voorts moeten de minderjarige en zijn ouders of opvoedingsverantwoordelijken op verschillende tijdstippen worden gehoord. Daarenboven voorziet het decreet in de mogelijkheid voor de jeugdrechter om de maatregel te herzien. De minderjarige, zijn ouders of zijn opvoedingsverantwoordelijken kunnen daartoe een verzoek indienen, mits zij een wachttermijn van drie maanden eerbiedigen. Het Hof oordeelt dat die termijn, rekening houdend met het geheel van procedurebepalingen en dwingende termijnen en onder voorbehoud van voormelde interpretatie, niet onredelijk is.

2.4.2. De langdurige gesloten begeleiding (B.46-B.61)

De verzoekers voeren aan dat het decreet afbreuk doet aan het wettigheidsbeginsel in strafzaken doordat de sanctie van de langdurige gesloten begeleiding voor minderjarigen tussen twaalf en zestien jaar onvoldoende voorzienbaar zou zijn voor de betrokken minderjarigen.

De langdurige gesloten begeleiding kan in beginsel enkel worden opgelegd aan een minderjarige delictpleger die minstens zestien jaar is wanneer hij het jeugddelict pleegt. **Bij wijze van uitzondering, kan die sanctie in « uitzonderlijke omstandigheden » worden**

uitgesproken ten aanzien van personen die jonger zijn dan zestien jaar op het ogenblik van de feiten.

Het decreet definieert niet wat die « uitzonderlijke omstandigheden » zijn. Uit de parlementaire voorbereiding blijkt dat dit doelt op de ernst van de gepleegde feiten. Die bedoeling van de decreetgever stemt evenwel niet overeen met de voorwaarden neergelegd in het decreet. De vereisten voor het opleggen van een langdurige gesloten begeleiding zijn immers minder strikt voor de minderjarigen jonger dan zestien jaar, dan voor de minderjarigen die minstens zestien jaar zijn op het ogenblik van het plegen van het delict.

Dit gebrek aan coherentie veroorzaakt rechtsonzekerheid voor de minderjarigen jonger dan zestien jaar. Zij kunnen niet voldoende voorzien of ze een gedraging stellen die kan worden gesanctioneerd met een gesloten begeleiding. **Het overlaten aan de jeugdrechtbank om te bepalen wanneer er sprake is van « uitzonderlijke omstandigheden », geeft aanleiding tot een risico van willekeur en schendt het beginsel van de voorspelbaarheid van straffen.** Het Hof vernietigt bijgevolg de bestreden bepaling, die nog niet in werking is getreden.

2.4.3. Het toevertrouwen aan een afdeling van een jeugdpsychiatrische dienst (B.66-B.72)

De verzoekers bekritisieren dat het decreet een strafrechtelijke jeugdinternering zou invoeren waarbij niet is voorzien in voorwaarden over de ernst van het gepleegde misdrijf en de geestesziekte. Voorts zou niet voorzien zijn in een effectief rechtsmiddel voor de minderjarige om op een korte termijn de onrechtmatigheid van zijn detentie voor te leggen aan een rechter.

Het Hof stelt dat de decreetgever redelijkerwijze heeft kunnen oordelen dat een minderjarige delictpleger voor plaatsing in een open of gesloten afdeling van een jeugdpsychiatrische dienst in aanmerking komt, indien blijkt dat zijn oordeelsvermogen of zijn vermogen tot beheersen van zijn handelingen ernstig is aangetast, dan wel indien voldaan is aan de voorwaarden van gedwongen opname.

Het Hof oordeelt dat de vereiste van een recent verslag van een jeugdpsychiater waarborgt dat de beslissing steunt op objectieve medische beweegredenen. Die voorwaarde moet geïnterpreteerd worden in die zin dat de bevindingen in het verslag voldoende ernstig moeten zijn om een plaatsing te verantwoorden. Voorts moet de verplichting tot halfjaarlijkse evaluatie van de beslissing tot plaatsing aldus worden geïnterpreteerd dat de jeugdrechtbank dan de plaatsing kan herzien. Tenslotte gelden hier dezelfde waarborgen als bij het herzien van een opgelegde sanctie. De jeugdrechtbank beschikt dus over de mogelijkheid om de opgelegde plaatsing op elk ogenblik in te trekken of om te vormen en de jeugdpsychiatrische dienst stuurt de jeugdrechtbank om de drie maanden een evaluatieverslag. **Onder voorbehoud van deze drie interpretaties is het middel niet gegrond.**

3. Besluit

Het Hof vernietigt twee bepalingen van het Vlaamse decreet jeugddelinquentierecht. Voorts dient bij de interpretatie van het decreet rekening te worden gehouden met de hierboven geformuleerde vermeldingen en interpretaties. Voor het overige verwerpt het Hof het beroep.

Het Grondwettelijk Hof is het rechtscollege dat waakt over de inachtneming van de Grondwet door de verschillende wetgevers in België. Het Hof kan wetten, decreten en ordonnanties vernietigen, ongrondwettig verklaren en schorsen wegens schending van een fundamenteel grondrecht of een bevoegdheidverdelende regel.

Dit persbericht, opgesteld door de cel “media” van het Hof, bindt het Grondwettelijk Hof niet. De [tekst van het arrest](#) is te vinden op de webstek van het Grondwettelijk Hof.

Contactpersonen voor de pers : [Sarah Lambrecht](#) | 02/500.12.83 | [Frank Meersschaut](#) | 0475/325.218 | [Tim Souverijns](#) | 02/500.12.21

Volg het Hof via Twitter [@ConstCourtBE](#)